

ПРИ ЕЛИСАВЕТА БАГРЯНА

1. СЛЕД ИТАЛИЯ

Как ще спреш ти мене — волната, скитницата, непокорната —
родната сестра на вятъра, на водата и на виното,
за която е примамница непостижното, просторното,
дето все сънува пътища — недостигнати, неминати, —
мене как ще спреш?

Из «Стихи» — «Вечната и святата», 1929 г.

За втори път отивах в дома на Багряна. Мъхех се по пътя напразно да си припомня нещо от наредбата в приемната и кабинета ѝ. Та нима нищо отличително и примамливо не е имало в онова, което заобикаля поетесата, и нищо не е привлякло по-специално женския ми поглед? Изглежда разговорът за чествуването на Багряна в Рим ни е погълнал изцяло. Всичко друго е изчезнало в онзи дъждовен есенен следобяд. Останала бе само тя самата, в чиито очи непростанно се спотайваше и проявяваше възторгът от „вечния град“. И ах, да... Като нежен воал над всички прозорци бяха спуснати леки тюлени пердета. Те приблужаха предметите, създаваха интимност, премахваха всяко естествено при други случаи любопитство. А сега... Сега е вече пролет, аз ще изчакам да се запалят лампите, за да мога да видя всичко.

Багряна ме посреща приветливо. Пропъжда незнаяно къде умората от дългата работа над своите коректури. Неусетно бързо тя приготвя чай: „Да се свестим мъничко“. И чаят, и полените завеси ме обезоръжават. Но изпитвам неутолима жажда да разговарям, да ѝ се удивлявам на естествеността, простотата и красотата. Седеше до мен в блуза с лилави тонове чародейката на българския стих и ми се усмихваше. Можех да гледам и питам каквото си поискам!

Очите ми се лутат. Искам да уловя предметите. Но се оказва доста трудно. Не само поради омекотената светлина, а защото може би няма нищо излишно. Всяко нещо е на мястото си. И е спомен. Обстановката е „делнична“, без блясък, подканваща към работа — към най-трудната работа — раждането на стихове.

— Обичам най-много стиховете си в момента, когато ги пиша. После ги забравям, защото идва нещо ново, по-силно.

Книгите са малко — около писалището и леглото — френски, руски, български. Тя не препрочита често нито свои, нито чужди стихове. Най-важни следи оставя първото съприкосновение с поезията. Винаги горещо се интересува от новото, неизвестното. И красивото. Ето пет книги със стихове и автограф от съвременния френски поет Андре Френо. Обича поезията му и го превежда. Белгийските поети Морис Карем и Вандеркамен непрекъснато я поздравяват по някакъв случай (например за Нова година) със своя елегантна стихосбирка. И все пак, кои са любимите ѝ поети, кои автори според нея са ѝ оказали някакво влияние?

— Поглъщах еднакво жадно и френски, и руски поети. Бодлер остави у мен неотразимо впечатление. Някои от прокълнатите поети също обичах на младини. Първото си стихотворение написах на 14 години и оттогава изглежда доброволно се обрехох на поезията. От руските поети най-много ме привличаха Блок, Тютчев, Фет, Есенин, Гумилов. От тях

съм закърмена. Но не приличам на никого. В моето ранно оформяне безспорно място също имат Ахматова и Цветаева. — По лицето на Багряна минават сенките на спомените. Тя се умълчава, за да се оживи веднага.

— Виждали ли сте Марина Цветаева?

— Да. Един-единствен път! В Париж. Смятам, че беше през 1929 година. Аз бях вече превеждала нейни стихове, а както много по-късно разбрах и тя — моята „Потомка“ (1927 г.), чийто превод особено високо ценя. Изглежда сме близки по нещо в своя поетичен темперамент. Аз отидох на четене на руските поети-емигранти. Между тях бяха Ирина Одоевцева и Марина Цветаева. Одоевцева бе в много пищен тоалет, а Цветаева — в скромен. След четеното аз и се обадих, тя ме прегърна сърдечно, целуна ме и ми каза: „Какая черноглазая!“

След смъртта на Блок Цветаева написва цикъл „Стихи к Блоку“, които Багряна веднага превежда във „Вестник на жената“. Говорейки за трагичната съдба на Цветаева, в изрече на Багряна личи голямата симпатия, която храни тя към тази руска поетеса.

— В Париж за първи път видях И. Еренбург. Там също пак единствен път се запознах и говорих с Маяковски. Той слизаше по стълбите на кафене „La coupole“, а аз се качвах. Отгоре надолу той ми се видя два пъти по-огромен, монументален. Такива срещи не се забравят. . .

Лампата в кабинета на Багряна вече свети. Разглеждам фотографията на Ахматова: в профила, с гордо чело, с характерно гърбавия нос, с лека, приятна усмивка. Надпис: „17. XII. 1963 г. За спомен на Багряна от нашата първа среща“.

— С Ахматова се видяхме в Москва в едно чуждо жилище. Рецитира наизуст свои не-публикувани тогава още стихове. Тя ме покани на гости у нея в Ленинград. Уви, сега вече не бих могла да чуя отново хубавия ѝ алтов глас! Ахматова имаше някаква специална симпатия към България. Само здравословното състояние ѝ пречеше да дойде при нас, а искаше. Много горда и силна духом жена. У мен също има нещо от нея. Не толкова като вътрешна архитектоника на стиха — ние сме доста различни — а като вътрешна последователност към поезията и народната съдба. Не случайно ме свързват с творчеството на Ахматова. Има един период, в който и аз, и тя внасяме свой дял в поезията на своите страни. Всеки по собствен манер. Тя е превела много мои стихове, за което съм ѝ признателна.

Малко тъжно е лицето на Багряна. А може би и темите я умориха. Разглеждам портрета ѝ от Иван Табаков от 1936 г. Боже, каква красива жена! Тъмнотилава рокла от италианско кадифе със старинна брошка на гърдите. Очите си не мога да откъсна! Но Багряна казва с неясна за мен нотка в гласа: „Това е салонен, светски портрет, в него отсъства вътрешният мир. Той е повече като че ли да краси стените. Но ела, ще ти покажа нещо съвсем друго“. В дъното на хола разглеждам профила на една чудно тайнствена Багряна от словенския портретист Б. Якац от 1933 г. Рисунка с креда в сепия, направена само за няколко минути. Тя седи на кресло, наметната с бял кашмирен шал. Погледът е сведен надолу. Чувствува се есента. Жената за миг е останала сама със себе си и тогава е скицирана от художника. Има много женственост и разнообразни нюанси в настроението. Портретът на Табаков е ценен, главно, че е много близко копие до истинския модел. Обикнах повече рисунката на непознатия на мен художник.

Ето и подарените статуетки от семейната порцеланова сбирка на Вера Инбер — един очарователен бял Пушкин-лицеист и една китайка, която налива чай.

— А Вера Инбер пише и в последното си писмо, че тя все така е още болна. . . — в гласа на Багряна се промъква тъга. . .

— Кои съвременни поети Ви харесват?

— От младите съветски — Вознесенски. От българските поети след моето поколение обичам Валери Петров, Б. Райнов, Ив. Пейчев, Ханчев. Харесвам някои неща от Джагаров, П. Матев, П. Стефанов, Левчев, Дамян Дамянов, Бл. Димитрова, Станка Пенчева, Ваня Петкова.

На масичката в хола виждам една красива синкаволилава стъкловидна кутия — подарък от Венеция — от първото пътуване на Багряна в Италия. Изчезва всяка тъга и умора от лицето и фигурата на поетесата. Хваща ме за ръка и ме повежда по места, които е посещавала преди толкова години, но в паметта ѝ са напълно живи. Само три дни е била във Ве-

неция, почти без пари. И след това се ражда цикълът „Венеция“, където има и три сонета. Интересна е тази своеобразна „пътеписна“ лирика, която съществува у Багряна. Тя по „женски“ одухотворява непосредствените си впечатления.

— Италия ми въздейства поразително. Не мога да забравя правоъгълния площад във Венеция, катедралата и онези чудни летни нощи. Искаше ми се да падна на колене и да плача пред тази необичайна красотата. Хората са извънредно сърдечни, необикновено музикални, с южна кръв. — Багряна се усмихва по някакъв непознат досега начин. И аз си я представям как три нощи е гледала от прозорчето на бедната си стаичка канала и гондолите, в ушите ѝ къртят южни мелодии. Тя поглъща тази красота, за да ни каже после, макар и пътем:

А в този час аз знам — отвъд е нежнорозово морето
Венеция трепти, огряла с цветовете на кристала,
и някъде запял е там един гондолниер несретен.

И ето края на канала — с тъмна застояла пяна.
Венеция — в сърцето ми последна обич осияла —
над твоята лагуна светла пада вечер кадифяна.

«Заминаване», «Звезда на моряка» — 1932

Италия силно я влече. Едва през 1961 г. Багряна успява да отиде отново вече за 20 дни и я обикаля цялата — Северна и Южна. Отива на поклонение на Пенчо Славейков при Лаго ди Комо в Брунате по случай 50 години от смъртта му. Там вали сняг, едва намират къщата, в която е умрял. Но хората са все така сърдечни, топли. Флоренция я зашеметява с музенте.

Като говори за италианските художници, Багряна специално се спира на „Тайната вечеря“ от Леонардо да Винчи. Тя заема цяла стена в столовата на един милански манастир. Като по чудо, при разрушаването на залата се запазва само стената с картината. Никога не могат да се забравят очите на Христос-човека, осъзнаващ своята саможертва и виждащ проникновено в бъдещето. Този поглед те кара винаги да се възхищаваш и замисляш.

— Кой град най-много Ви харесва в Италия?

— Влюбена съм във Верона. Там е къщата на Жулиета, балкончето в сивкавобелезникав цвят.

— А Рим?

— И Рим обичам също, но по-различно. Той е необикновено красив със своите зелени хълмове и поразителен с древната и модерната архитектура. Наистина е вечен град. У римляните се чувства една риторичност, пазена от древността, гордост и трагизъм. Но думите за Рим са винаги толкова малко.

— Какво Ви развълнува най-много при последното посещение в Рим през октомври 1965 година?

— След моето четене на стихове, организирано от Международния комитет за единство на културата в Рим, дойдоха при мен италианци, които не знаеха български, казаха ми колко своеобразно ги е развълнувала музиката на българския език, отекнала от куплетите. И се породило у тях желание да учат нашия език. Доволна бях и от оригиналното тълкуване на поезията ми, направено от литературния критик Томазо Прете — от това, че мога да бъда почувствувана от италианците.

Отивам си, грижливо скътала излязлата на италиански красива бяла книга с 23 стихотворения на Багряна.

Една българска жена и поетеса говори пред цял свят. Нека я чуят!

София, 4 април 1966 г.

II. ПОЕТЕСА-ПЪТЕШЕСТВЕНИЦА

Вдали я видех скъзъм туман
В снегах, горящих как алмаз.
Седой незаблещен Кавказ;
И было сердцу моему
Легко, не знаю почему.

М. Ю. Лермонтов — «Мцыри»

Багряна няма време да бъде уморена. Току-що завърнала се от Чехословакия и Грузия, тя заминава за Париж по покана на Европейското сдружение на писателите. Странни огънчета святкат в погледа ѝ. Нещо зрее, не ѝ дава покой. Изглежда по-вглъбена и устремена. Не издържах и я попитах — кога ще се появят нови стихотворения или нов цикъл? Тя ме поглежда с леко учудване. Подпира лакет замислено и отговаря сякаш на себе си:

— Не зная. Виж, това досега никога не съм знаела предварително. Живея под настроението на някакво стихотворение. Но то е неуловимо. Обикновено се ражда най-неочаквано. Изненадва ме. И сега у себе си чувствавам признаци на поетична магия. Но нали съм пътешественица. . .

В работната стая на Багряна е необикновено тихо. Дошла съм да я питам за Грузия и Чехословакия. Трудно ми е да нарушавам тишината. Но трябва: — Какво най-много ще помните от Грузия?

— Онзи момент, когато за първи път в живота си летях над Кавказ. Релефът на планината е незабравим, величествен. От едната ми страна беше Елбрус, от другата — Казбек. Не можах да се нагледат очите ми на тяхната ледна красота. Времето се случи чудно хубаво — слънчево, ясно. Винаги ще помня снежните пирамиди на върховете, които се подаваха отдолу над облаците и отдалеч блестяха със странна белота на слънцето.

Когато пристигнах в Грузия, притегляше ме хълма с манастира, откъдето Лермонтов е взел сюжета за поемата си „Мцыри“. , разбира се, изкачих се на това място. Обхвана ме неволно настроението от поемата. Потърсих с очи и намерих сливането на реките Арагва и Кура. Сега манастирът е реставриран — бяла църковна сграда, заобиколен с кипариси. Звучеше старинна грузинска музика. Но аз десет дни главно гледах хората — имат някакво вродено външно и вътрешно изящество, южен финес, което е рядко. А и природата им е щедра: буйна растителност, южни плодове, чай, тютюн. Често нещо все ми напомняше за България.

— Как се чувствахте в Тбилиси?

— Както в София. По големина това е град приблизително колкото нашата столица. Но обликът му е различен — грузински. Река Кура протича през целия град и създава впечатление за непрекъснато изобилие от вода. Иначе градът е доста скалист, прилича донякъде на Търново. Има един основен хълм, до върха на който се изкачва с планинска железница. Оттам се вижда целият Тбилиси, който е необикновено красив вечер със своите безбройни светлини, приличащи на паднали звезди.

— Какво мислите за хората?

Те посрещнаха своите 800 чуждестранни гости по случай 800-годишнината от рождението на Шота Руставели много топло и разкошно. Южни цветя, плодове и сърдечност ни обливаха от всички страни. Никога не парадирах с гостоприемството си. Но навсякъде чувствах грижлива домакинска ръка. Жените им са особено грациозни, облечени като парижанки, с тъмни очертани вежди, големи страстни очи и някаква древна, южно-планинска, неповторима походка. А мъжете — мургави, мустакати и. . . юначни. Само древното им писмо ми остана непонятно, неразгадаемо. Добре, че има преводи!

Багряна бързо ми показва кожено черно издание, джобен формат на „Юнак в тигрова кожа“ — превод от Н. Заболоцкий с оригинални илюстрации от С. Кобуладзе. Наистина изданието биху. Поетесата веднага донася още едно интересно издание на Шота Руставели — обикновен формат. Илюстрациите са от 16 век на М. Тавакаршвили. Това са цветни, много ярки картини, които носят аромата на времето. Багряна скътва грижливо и двете издания с

ласката на спомен. Показа ми и албум с репродукции на метални барелиефи — чеканки — глави на юнаци, на девойки в старинни дрехи. Голяма и много богата сбирка от такива чеканки има в Народния музей в Тбилиси. Мъчно откъсвам очите си от тази своеобразна национална прелест.

Багряна е особено доволна от грузинския балет и опера. Не, те не са толкова непонятни като писмото. Напротив — древността и съвременето намират тук някакъв свой език. И на сцената в модерна постановка оживява поемата на Шота Руставели. Заразяват неговата мъдрост и огнена романтика. Копнежът по свобода у хората — заветната и свята мечта на поетите от цял свят — е основна и невидима нишка, върху която се крепят дългите куплети на „Юнака“.

Краткото време, което прекарва Багряна в Тбилиси, се превръща в необикновено приятен за нея празник. Тя се среща и разговаря с много свои приятели и събрата по перо: Тихонов, Григор Абашидзе, Елзбар Ананишвили. Там е и Евтушенко — висок, рус, неспокоен, вечно спорещ; интересната испанска писателска двойка Рафаел Алберти — поет и Мария-Тереза Леон — романистка; от Франция — Пиер Гамара; Е. Гийвик; от Англия — Джеймс Олдридж; от Индия — поетесата Амрита Притан; от Италия — критикът Карло Леви; от Полша — младата поетеса Вислава Шиборска; от ГФР — шумелият млад поет Ханс Магнус Енценсбергер; от Виетнам — Сие Лан Виен — посрещан с обич и овации; от Чехословакия — Войтех Михалик, Иван Скала. А от Югославия — Михей Бор и Оскар Давичо — стари и добри приятели.

Лицето на Багряна постепенно е загубило тайнствения си „грузински“ оттенък. По него бързо грейва някаква особено щастлива „славянска“ усмивка. И моите и нейните ръце са еднакво нетърпеливи — разгръщаме една много нежна, много приятна малка книжка — „Пламтящо дърво“ — избрани стихотворения от Елисавета Багряна в превод на Павел Хоров.

На специално организирана вечер от издателството, заедно със Съюза на писателите в Братислава, пред многобройна публика са били изнесени два доклада — за съвременната българска литература и за поезията на Багряна. Един от най-талантливите словашки артисти изпълнява стихове от „Пламтящо дърво“. Накрая я молят да речитира и стихове на български език, за да ги чуят в българското им звучене. Особен успех има „Потомка“. Като славянски език българският език им е някак специално сроден и близък. Харесват и вярно долавят музиката на родния ни език.

Прелиствам с внимание малката елегантна книжка. Обхванато е последователно цялото творчество на нашата голяма поетеса. Чрез включените стихове и цели цикли се получава вярна представа за нейното творческо развитие.

Особено интересен е изящният кратък послеслов на словашкия критик Йозеф Марушяк. Той нарича Багряна „поетеса на голямата мечта“. Много тънко се добира до нейното толкова своеобразно и така добре поетически пресъздадено „митическо чудо на любовта“. Той й „прошава“, че понякога при голямата мечта е съвсем естествено да се появи голямата скръб.

Оставям книгата „Пламтящо дърво“ с нескрита тъга. Защото не мога да не се съглася с основната мисъл на Марушяк: „Поетите на малките народи проникват извън границите на своята родина твърде трудно...“

Но Багряна заминава за Париж! Тя е заразително бодра, делова. И между другото ми доверява една своя „обикновена“ мечта: да види и у нас такива разкошни, изящни издания на световни поети.

20. X. 1966 година

III. МЛАДОСТТА НА ПАРИЖ

Отново отивам у Багряна с малко свито сърце. Сигурно е уморена и отегчена от пътувания, срещи. А това проклето време носи само грип! И отново веднага ме поразява нейната необикновена жизненост. Тя е от тези големи творци, които не познават скука и умора. А лошите си настроения и тежки мисли изгонва по някакъв свойствен само за нея тайнствен на-

чин. Сега сякаш и походката ѝ, и движенията ѝ са станали по-леки, изящни и мили. Носи у себе си още тръпката на очарованието от новия светъл Париж, чийто образ е станал жив у нея.

— Посрещна ме измитото, необикновено чисто и младо лице на Париж. Няма ги вече сивочерните здания. Отначало мислех, че ще ми липсват. Но всичко е реставрирано много внимателно, градът е освежен, без да е загубил облика си. Напротив — станал е по-красив и интересен, разкриват се някои детайли в стила и архитектурата, които по-рано не можеха да се забележат. Изтрит е сякаш прахът от Операта, от Лувъра, отвсякъде. И е по-радостно, по-весело и волно.

Буйна и кипяща младост е завладяла Париж. Младите хора вървят по улиците бързо, свободно, уверено, облечени извънредно модно и с голям вкус. Те създават леко и приятно възбудената атмосфера, тонизират града. Този младежки ритъм не уморява, а съживява. Никога по-рано не съм виждала толкова много младежи по кафенетата на Париж. В тези многобройни кафенета, които са нещо неотделимо от града, младите хора се срещат с приятели, спорят разгорещено по актуалните въпроси на изкуството и оттам се упътват по университетите, по театрите. Младостта дава тон, царува в Париж!

Багряна се усмихва и замълчава. Нейното сърце е туптало три седмици с пулса на подмладения град. Тя е била особено щастлива, че е могла да се почувствува така млада, там, където има толкова спомени и приятели.

Най-силно впечатление й прави срещата с Луи Арагон, когото не е виждала около двадесет години. Много топло и сърдечно минава техния разговор. От всичко се интересува той. А на Баргяна все пак ѝ е мъничко тъжно — годините са оставили своя безмилостен отпечатък върху лицето и осанката на нейния френски приятел и колега. Но топлотата и страстта му към поезията са недокоснати. На тази задушевна и приятна среща за съжаление не присъствава Елза Триоле — болна от грип. Виждат се, разбира се, по-късно. Тя си е все същата — дребничка, руса, кокетна — Елза.

Багряна е в обществото на Пиер Декс, дясната ръка на Арагон, Пиер Сегерс — издател и поет, Мадлен Браун — книгоиздателка на обединените френски издателства. И в извънредно приятелската атмосфера, която ѝ създават френските домакини, главна тема е, разбира се, поезията. Говорят по-специално за антологията на френските поети, излязла наскоро на български език, която моментално се изчерпва у нас. Французите много искрено изказват възторга и не скриват задоволството си, харесват подбора.

Питам Багряна кои френски поети ѝ допадат, вклучени в тази антологија.

— Гийом Аполинер, Пол Елюар, Емануел (който ми е и приятел), Гийвик. Особено интересен и съвременен е Жак Превер.

Щом става дума за френската поезия, в гласа на Багряна се появяват нови нотки и отгласи. Личи колко системно и внимателно следи и вниква в съвременния френски стих, как умее да го почувствува като поет. Занимава я сегашният свободен френски стих. Новото и красивото има за нея специално обаяние. Тя винаги е имала свои увлечения в поезията.

— Още от младини, след руските поети най-много четях и изучавах френската поезия. Поглъщах я жадно, със страст и увлечение. Като студентка в университета имах диплома за работа за Алфред дьо Мюсе. Обикнах много неговата тъжна дяволитост и неповторима елегичност. Рицарят на зелената фея — Верлен — също ми е подарил незабравими поетични мигове. Когато бях на 25 години от Париж си купих едно голямо разкошно цветно издание на Бодлер — най-гениалния поет на миналия век. Огънят на френската поезия е винаги буден у мен и ми носи вдъхновение.

Някакви странни поетични спомени са завладели Багряна и тя ме поглежда с онзи изразителен младежки дързък поглед, който е предал много сполучливо Дечко Узунов в цветния ѝ портрет, приложен към „Вечната и святата“. След миг продължава:

— Този път ходих главно из театрите на Париж. Нямаш нито една свободна вечер. Колкото отидох за първи път, дълго разглеждах „Père la Ghaïse“ Помня каменния Бодлер, легнал целия върху надгробната си плоча и проточата каменна плачуща върба на гроба на Мюсе, където е издълбан куплет от неговото стихотворение „Le saule“. На гроба на Хайне всяка сутрин

рин има пресни виолетки и визитни картички. А Оскар Уайлд почива под грамаден сивкав гранит — грифон, който носи надпис: „От една непозната жена“.

В този момент по обеззвучения телевизор на Багряна предават състезанието за европейско първенство по фигурно пързалане на кьнки от Люблина. Поетесата много обича този град и започва да следи с нескриваш интерес някои от двойките. Възхищава се и ми признава:

— Най-много обичам конните състезания, ски състезанията, а също така и фигурното пързалане на кьнки. На младини спортувах много. Очите ѝ заискряват. За миг почувствувах, че до мен седи амазонка. . .

Всё утринна прохлада
в моето лице —
аз съм млада, млада, млада,
с огнено сърце.
Бодро и безспир —
пред очите ми цъфти
неогледан мир.

Поглеждам спокойната кротка жена, седнала до мен. Тя ли е? — Тя е! Багряна умее да оцени и се порадва на красивия устрем на младостта.

На масата има купчина програми от театрални представления, които поетесата е видяла в Париж. Ето вече отделя по-важните, на някои от тях грижливата ѝ ръка е отбелязала дори и датата.

— Едно забележително и незабравимо представление бе за мен спектакълът на пиесата на Жан Ануи „Томас Бекет“ в театъра на Гастон Бати „Montparnasse“. Жан Ануи е очарователен автор, може би най-големият френски жив драматург. Пренася те направо в английската далечна история, създава силни образи, като си служи със съвсем съвременен и точен драматургичен език. Много интересна е и нашумялата пиеса на западногерманския драматург Петер Вайс „Убийството на Марат“ в „Théâtre de Sarah Bernard“. Посещавах „Comédie Française“, където се изпълняваше предимно класически репертоар. Хареса ми и пиесата на Жан Жироду „Лудата от Шайьо“ в Théâtre National Populaire“.

Едно театрално преживяване ще остане особено скъпо завинаги у мен. Не вярвах на очите си, но беше нещо невероятно и трогателно. Посетих най-малкия театър в Париж, който се намира в един от най-старите квартали на града. Сградата е съвсем, съвсем мизерна. Чувахме се дъждът по ниския покрив. Но нищо не пречеше на вдъхновението на артистите. Те играят тука всяка вечер в продължение на два-три сезона без умора. Гледах три едноактни пиеси — от Луиджи Пирандело, Жан Тардьо и Жан Кокто. И трите много оригинални. Артистите бяха само трима, но с великолепната си и изискана игра приковаха вниманието на публиката. Дъждът, който шумеше и пръскаше отвън, сякаш изчезна.

Багряна е прибрала „всичко, което може да ни уморява“ и спокойно допивам чашката с какао и мляко. Споменава ми, че наскоро на румънски език ще излезе модерно оформена книга с нейни стихотворения.

Но там някъде, на края на масата, случайно съглеждам забравена една картичка. Поетесата ми я показва. Изведнъж пламват чудно непознати цветове, носещи аромата на Антилските острови. Багряна им се радва някак специално. Картичката ѝ е изпратила току-що от Гватемала нейната далечна, но близка по дух приятелка, поетесата Флорет Моран. Гледам възхитена как сред екзотична зеленина се изправя едно голямо странно пламтящо червено дърво с пищна красота. Съпадението е наистина интересно и много приятно — сякаш приятелката ѝ е знаела заглавието на излязлата наскоро на словашки език стихосбирка на Багряна. От пламтящото дърво на картичката се излъчва някакъв тайнствен неугасващ поетичен огън, какъвто проблясва в стиховете на нашата голяма българска поетеса.

3. 11. 1967 година

Ваня Бояджиева